

Plýtvání potravinami a potenciál využití potravinového odpadu

wasteful GENERATION

Projekt je spolufinancován Technologickou agenturou ČR v rámci programu Sigma

9/2023 – 8/2026

Projekt TQ01000183 s názvem „Podpora změny behaviorálních vzorců generace Z a návrh intervencí k prevenci plýtvání potravinami včetně hodnocení jejich impaktu“

Ing. Irena Baláková, Ph.D.

Ústav marketingu a obchodu, MENDELU

plýtvání POTRAVINAMI

Plýtvání potravinami se řešitelský tým věnuje systematicky již několik let

2019 - 2022

Neplýtvej potravinami (impl.)

TAČR Éta TL020092

2023 - 2025

Food Waste Prague (v real.)

TAČR Prostředí pro život 6

2020 - 2025

Chytře s jídlem – Smart Food I. a II.

Projekt OPPPR_58, č.

CZ.07.4.68/0.0/0.0/20_079/0002105, MŽP

2022 - 2025

Shromažďování potrav. odpadů

Projekt A-MIVP-2021-011

hlavní ZJIŠTĚNÍ

37,4 kg za osobu a rok

Vliv zástavby a sezóny

Chování lze měnit (pokles o 5%)

Mezigenerační *rozdíly*

Pozitivní motivace (kredit, odměna)

Informace ověřené, lokální, spíše jednoduché a vhodně cílené

Komunikace dopadů plýtvání, tlak ze strany spotřebitele na udržitelnost

Praktické tipy a rady

Osvěta pojmů data použitelnosti a min. trvanlivosti
Pomoc při plánování nákupu (seznam dle historie)
Informace o vhodném uskladnění
Využití zbytků potravin

Vizualizace problematiky

Gamifikace, nové algoritmy zábavy

Pravidelné působení (edukace)

mladá generace

A PLÝTVÁNÍ POTRAVINAMI

Projekt zaměřen na spotřebitelské chování při nakládání s potravinami v domácnostech

Dosavadní kampaně spíše obecné, chybí personalizované cílení

**53 %
potravin**
plýtváno
u spotřebitele

Snaha snížit
potravinový odpad
o 50 % do roku
2030 v EU

Generace Z (1995-2010)

- Zájem o udržitelnost, ale paradoxně plýtvá potravinami ze všech nejvíce
- Zájem o relevantní informace, chování chtějí měnit
- Odlišný komunikační styl, silné sociální interakce

cíle PROJEKTU

Podpořit změnu behaviorálních vzorců
spotřebitele generace Z v oblasti nakládání
s potravinami směrem k udržitelné spotřebě

01 Identifikovat hlavní **faktory**, které mají vliv na plýtvání potravinami u generace Z

02 Odhalit jejich motivaci ke změně a jejich **komunikační vzorce** s důrazem na jejich odlišný **životní styl** a silné **sociální interakce**

03 Navrhnout intervenční postupy k prevenci plýtvání potravinami, včetně hodnocení jejich impaktu (**metodika oslovení, aplikace**)

multioborový PROJEKT

Hlavní řešitel projektu: Mendelova univerzita v Brně, Provozně ekonomická fakulta

**GREEN
Solution s.r.o.**

INESAN s.r.o.

**VŠE v Praze,
Fakulta
mezinárodních
vztahů**

**Univerzita
Karlova,
Pedagogická
fakulta**

výzkumné METODY

Projekt je koncipován jako **tříletý experiment** s vlivem komunikační kampaně a trvalosti sdělení

Dotazníkové šetření

Co si lidé myslí, že plýtvají a příčiny plýtvání

Rozbor směsného komunálního odpadu

Co skutečně plýtvají

Deníková šetření

Hlubkové rozhovory

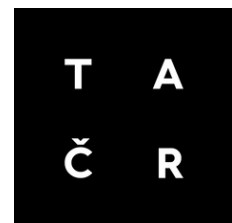
Data mining - zaměřený na sociální sítě a odhalování interakcí

Modelování plýtvání potravinami v domácnostech generace Z

výsledky ŠETŘENÍ

Tým PEF MENDELU

Projekt TQ01000183 s názvem „Podpora změny behaviorálních vzorců generace Z a návrh intervencí k prevenci plýtvání potravinami včetně hodnocení jejich impaktu“

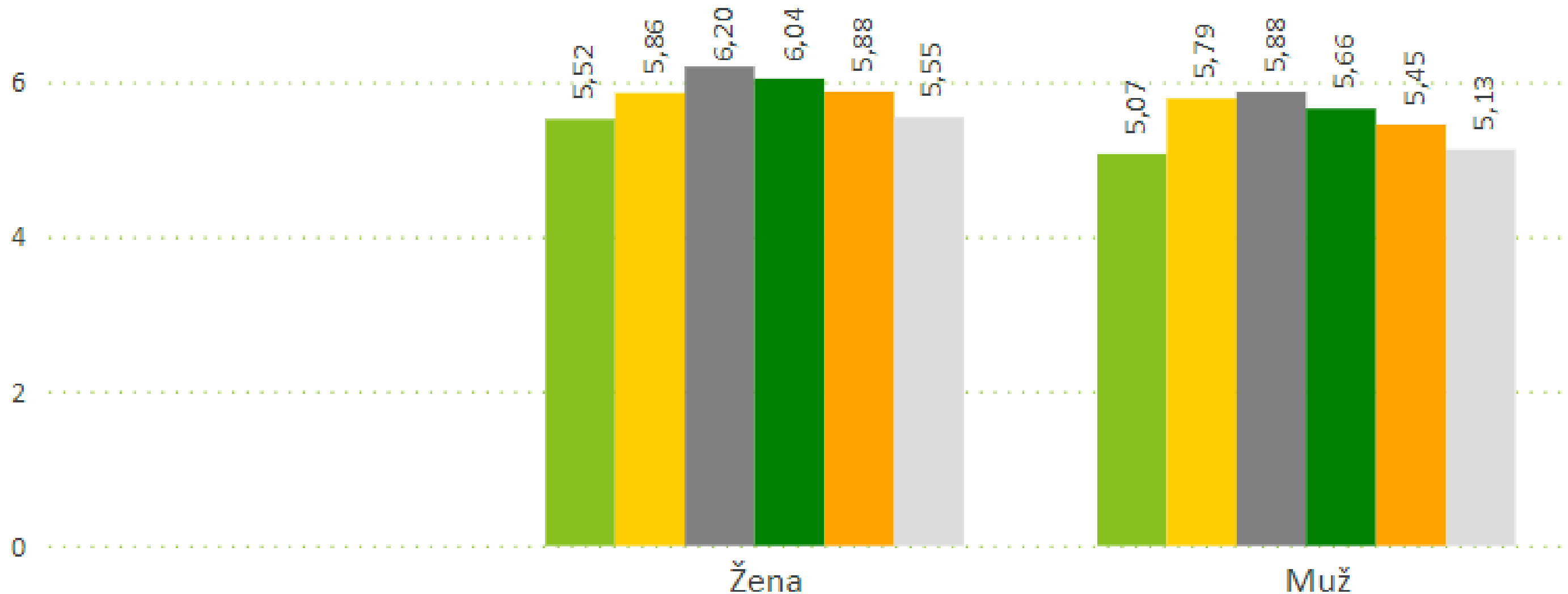

GEN 3

- **Nejpočetnější** generace na světě – přibližně 32% lidí na světě v r. 2022, v ČR jich bylo v roce 2022 v populaci 16,16 % (ČSU).
- Ovlivňují spotřební chování ostatních generací.
- Plně **digitalizovaní** – digitální integrace.
- Neudrží pozornost déle než několik sekund.
- Preference vizuálního sdělení.
- Důležitý je pro ně **environmentální dopad** jejich spotřebního chování.
- **Vzdělání jako celoživotní proces** – pozdější nástup do pracovního procesu.

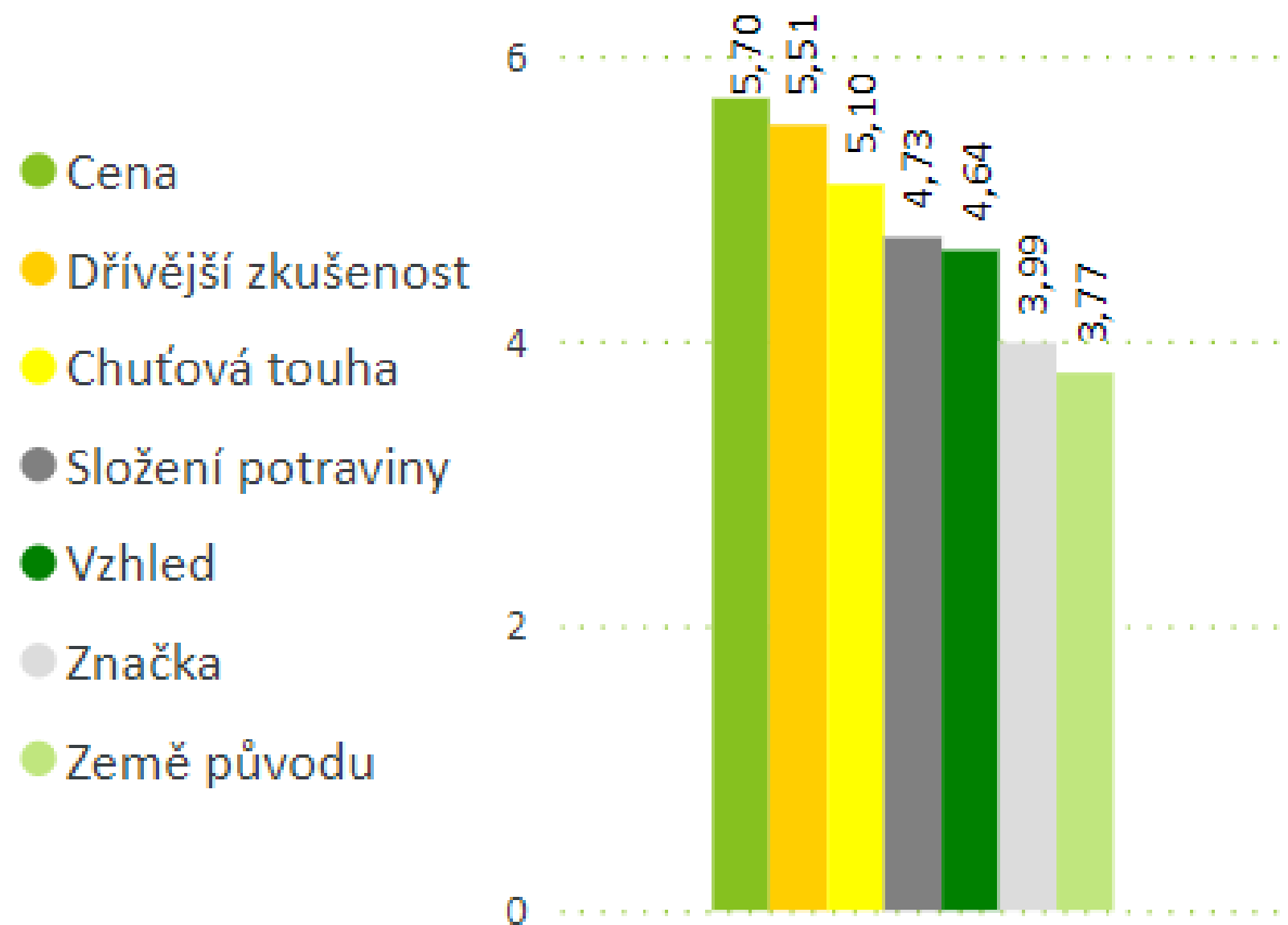
Vnímání plýtvání potravinami

dle pohlaví

- Plýtvání potravinami představuje pro společnost hrozbu
- Plýtvání potravinami je nežádoucí
- Všechny nakoupené potraviny by se měly spotřebovat
- Problematika plýtvání potravin by měla být ve společnosti řešena
- Plýtvání potravinami představuje ztrátu peněz naší domácnosti
- Snížení plýtvání potravinami mě zajímá

Faktory ovlivňující nákupní rozhodnutí

Není rozdíl mezi kategoriemi pohlaví, vzdělání či věku

Plytvání na osobu a den: *data*

Dotazníková data (1008 respondentů)

Data z rozborů (10 univerzit)

Data z deníků (214 respondentů)

• Generace Z odhaduje:
38 g/os/den

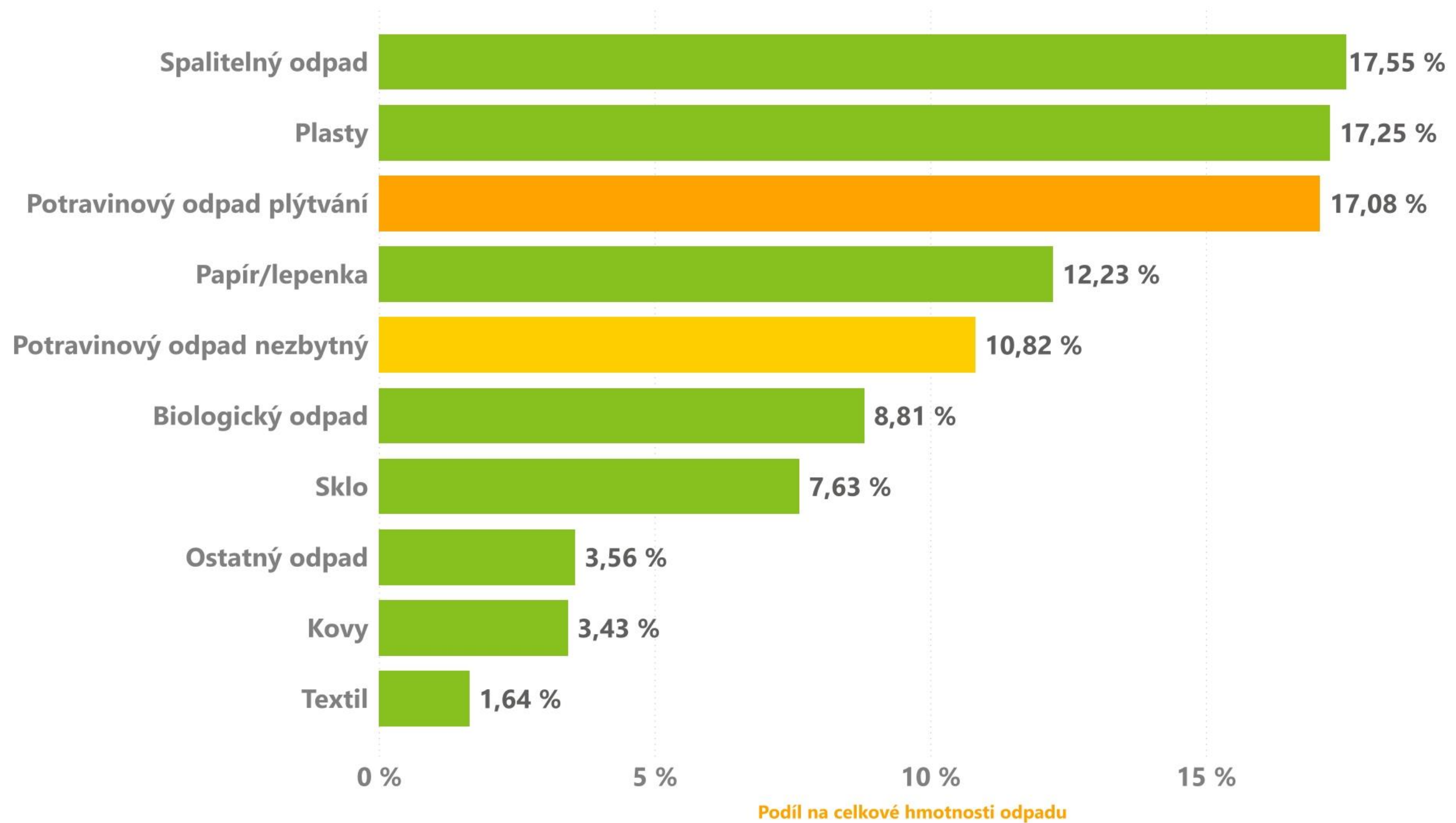
• Generace Z žijící na kolejích odhaduje:
59 g/os/den

• Generace Z reálná data (popelnice):
43,4 g/os/den

• Generace Z udává v denících:
30,0 g/os/den

Složení odpadu

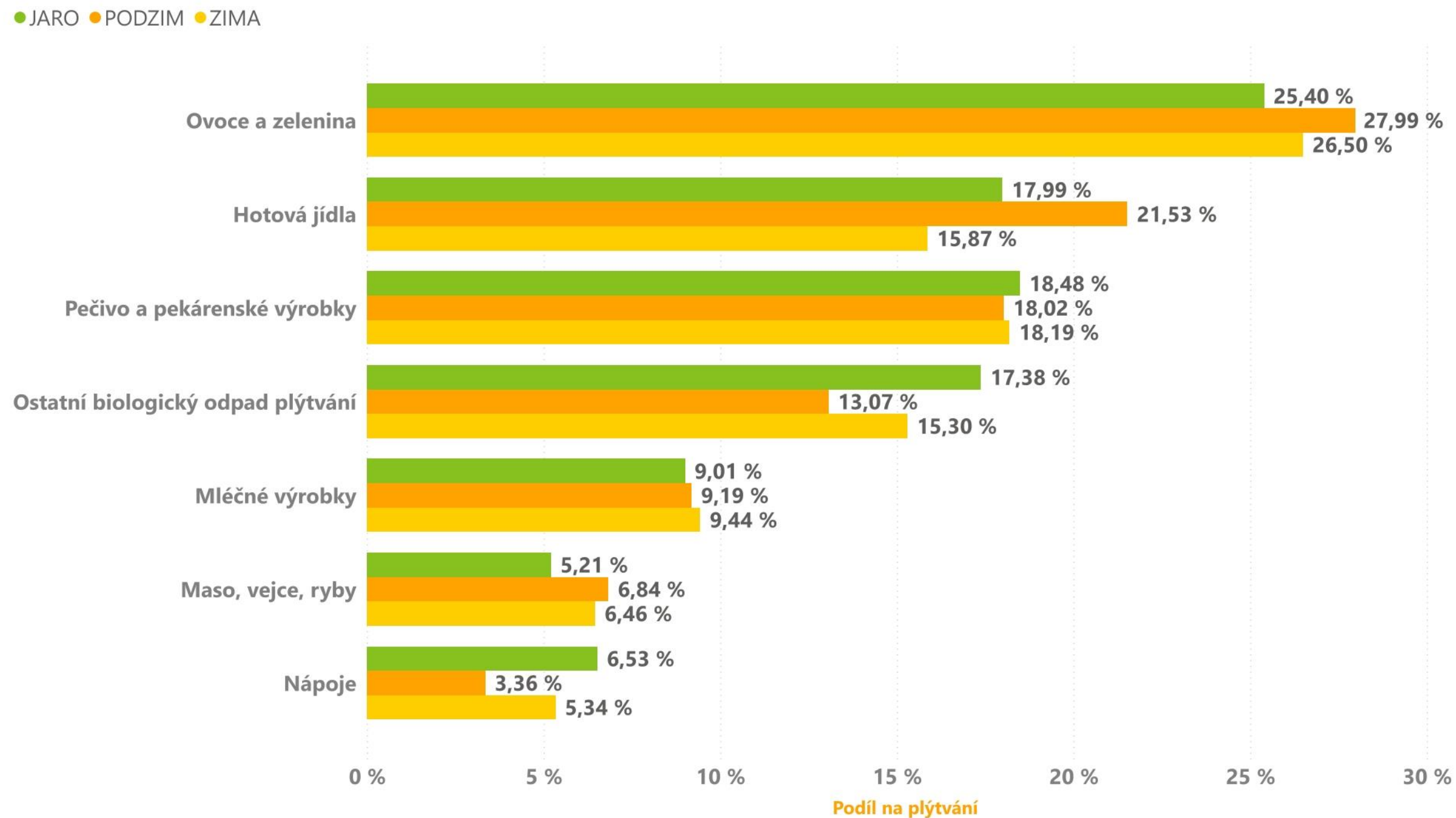
z koleji

Struktura potravinového odpadu

3 koleji

- Nejvíce se plýtvá ovocem a zeleninou
- Velký podíl hotových jídel
- Nejvíce potravinového odpadu bylo naměřeno na podzim

Příčiny a důvody

vyhazování potravin

Nejčastěji

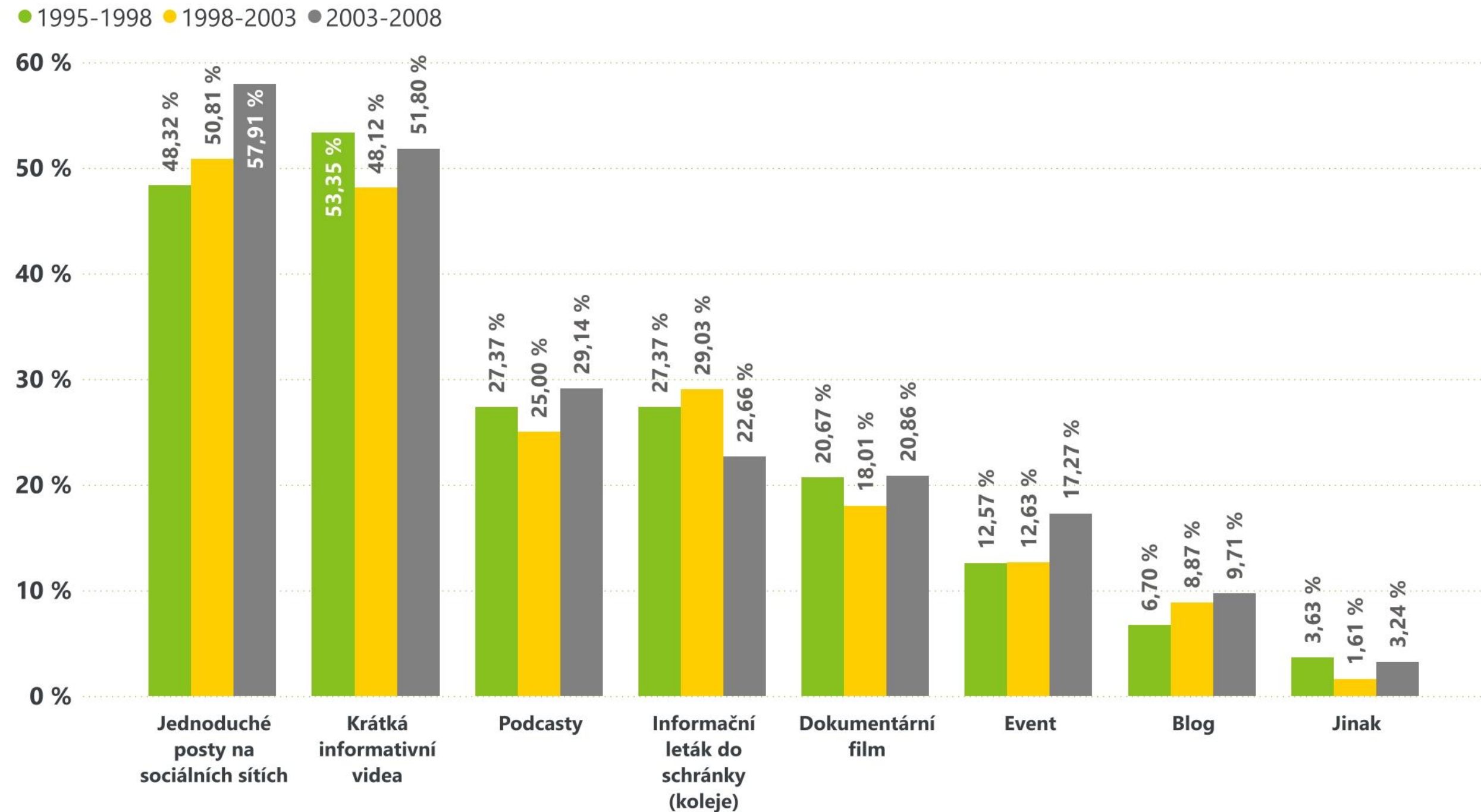
- Potravina se v průběhu uskladnění znehodnotí
- **Špatné plánování** – nechtějí se omezovat

Oproti ostatním generacím také

- Navařeného jídla je moc
- Nakoupeného jídla je více
- **Darované** potraviny nestíhám spotřebovat

Preferovaná forma sdělení

dle věkové skupiny

Motivace

*k redukci
plytvaných
potravin*

Finanční motivace

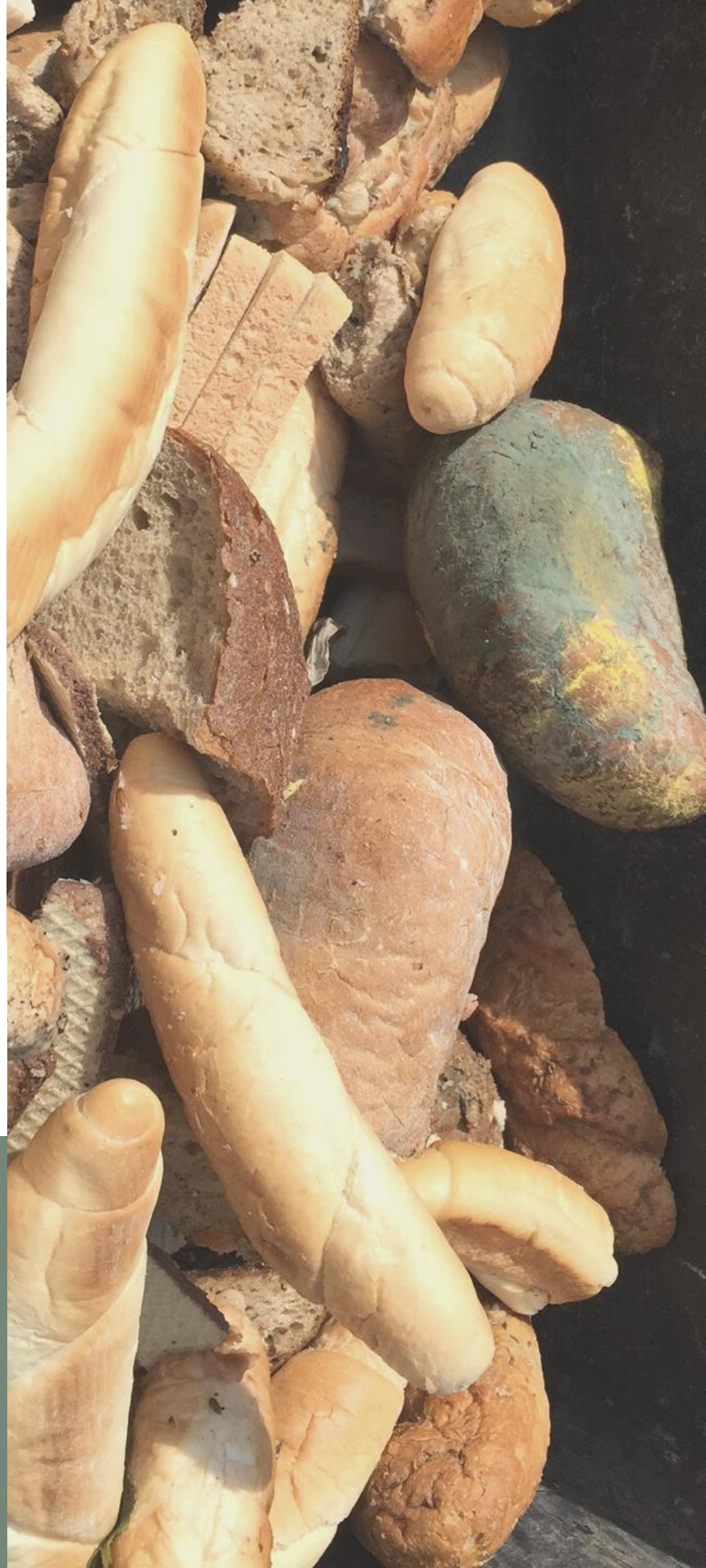
- Úspory při nákupu díky lepšímu plánování spotřeby
- Úspory při svozu odpadu

Ochrana životního prostředí

- Čím jsou mladší, tím roste environmentální motivace.

Optimalizovaný sběr potravinového odpadu v sídlištní zástavbě

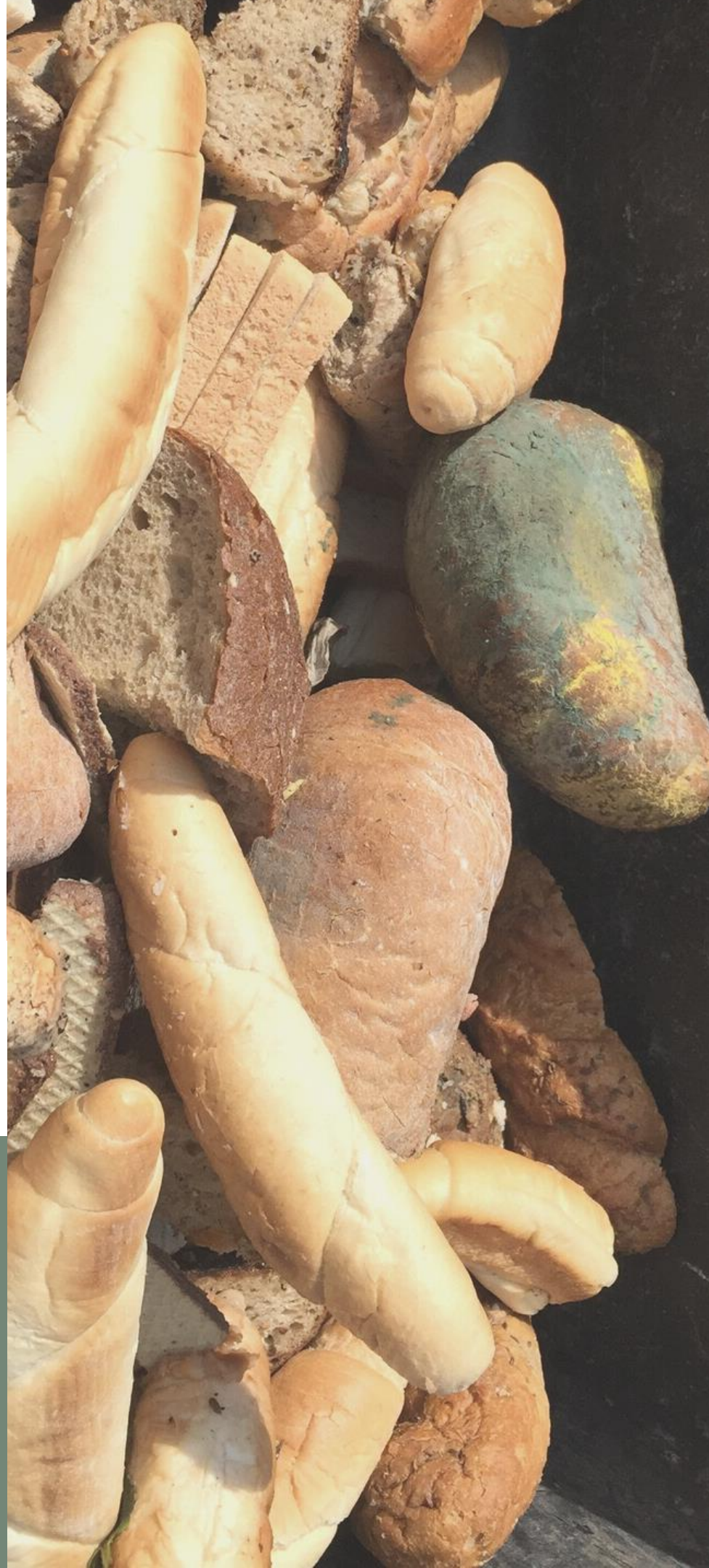
Multioborový projekt

- **MENDELU**
- **Provozně**
- **ekonomická**
- **fakulta**

Provozně ekonomická fakulta
Ústav marketingu a obchodu

- **MENDELU**
- **Agonomická**
- **fakulta**
-

Agonomická fakulta
Ústav aplikované a krajinné ekologie
Ústav chemie a biochemie

Příčiny problému

Domácnosti jako zdroj plýtvání potravinami

Potravinový odpad jako cenný zdroj

Ochota lidí třídit není využita

Neexistuje funkční cirkulární systém sběru potravinového odpadu

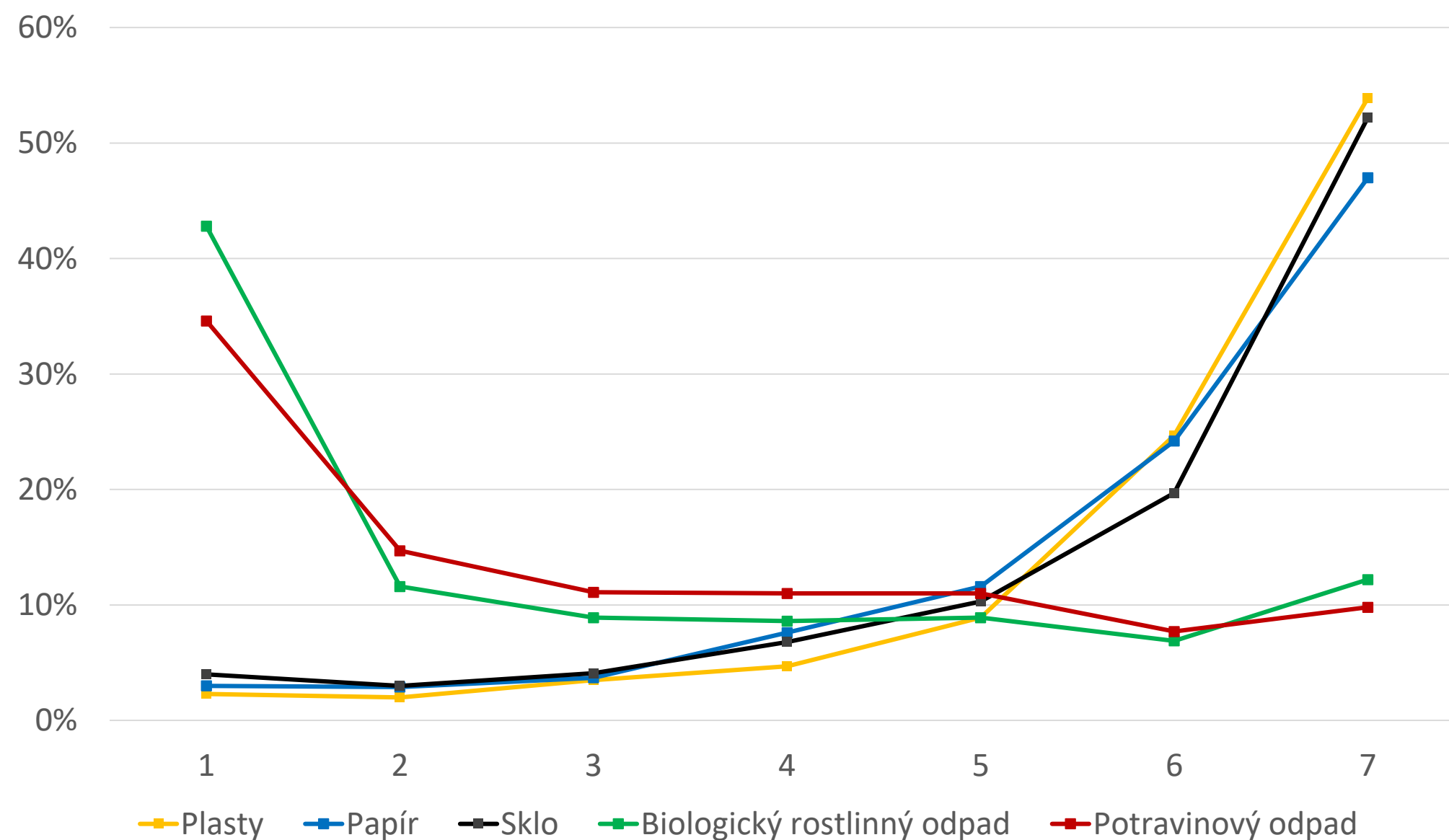
Negativní externality jež znesnadňují sběr

Hlavním cílem projektu je navrhnout vhodný a všemi aktéry akceptovatelný (domácnosti, municipality, svozové firmy) systém shromažďování PO v sídlištním prostředí.

První výsledky výzkumu – dotazníkové šetření

n = 1332

- **87 %** respondentů chce třídit potravinový odpad (PO)
- **48 %** z ochotných nemá kam PO vyhodit

První výsledky výzkumu – dotazníkové šetření

Bariéry sběru vnímané spotřebiteli

- Nedostatek kontejnerů (5,42)
- Nepříjemné externality – zápach (5,22), hmyz (5,12), hlodavci (4,82), škodlivé mikroorganismy (4,74)

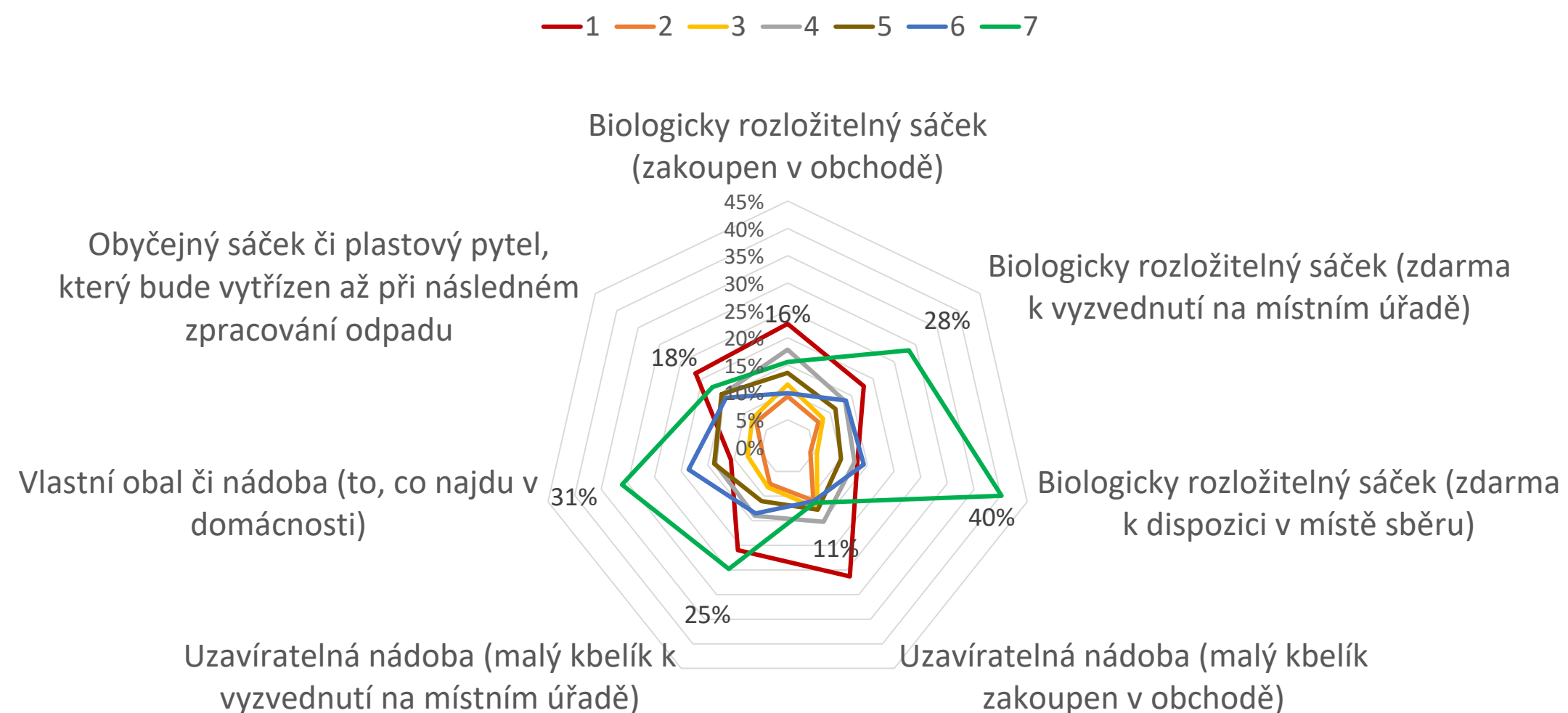
Motivace spotřebitelů

- Zajištění dostatečného množství nádob (5,95)
- Zajištění čistého prostředí sběru (5,56)
- Využití vytríděného odpadu (5,45)
- Zlepšení životního prostředí (5,44)
- Snížení poplatků za SKO (5,40)
- Možnost vyhazovat v původních obalech (4,80)

První výsledky výzkumu – dotazníkové šetření

Nádoba ke sběru odpadu v domácnosti

První výsledky výzkumu – dotazníkové šetření

Umístění sběrné nádoby na potravinový odpad

- Do 100 metrů od domácnosti
- 48 % u kontejnerů s SKO
- 39 % v odpadovém hnízdu

První výsledky výzkumu – dotazníkové šetření

Komunikace s občany

- Obsah
 - Praktické informace – o správném obsahu sběrné nádoby a umístění nádoby
 - O využitelnosti odpadu, dopad na životní prostředí
- Forma sdělení
 - Polepy přímo na sběrných nádobách
 - Sdělení v místním periodiku

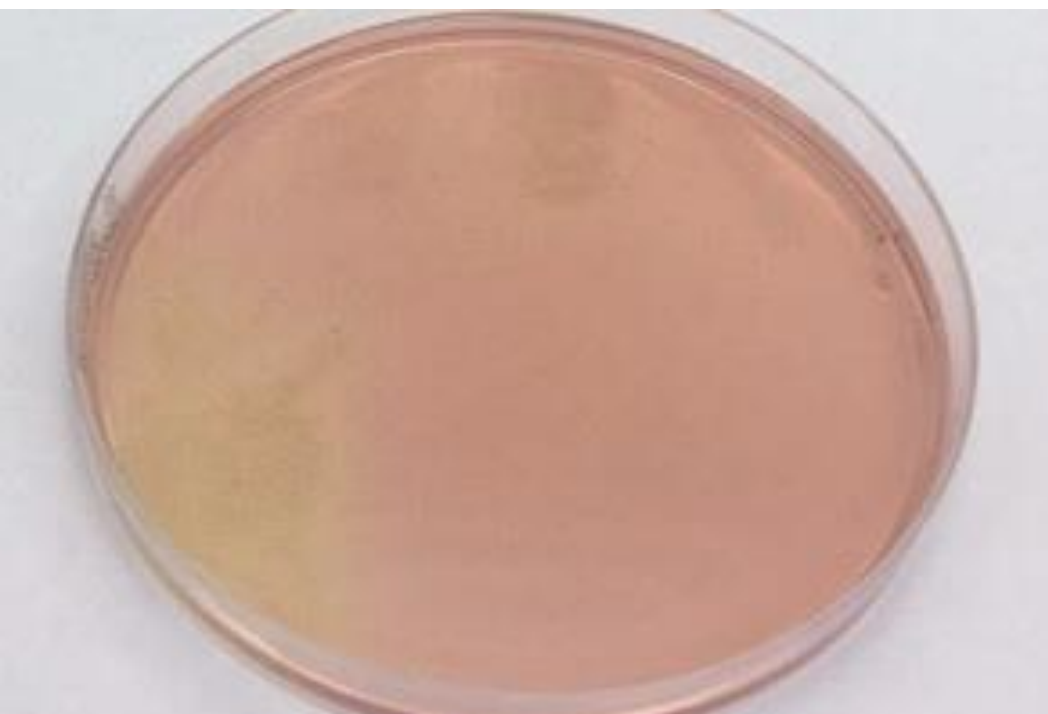
SORTING FOOD WASTE

První výsledky experimentu

- Zajištění mikrobiologické nezávadnosti PO
- Testování organických netoxických přísad
 - optimalizace množství
 - optimalizace dávkování

První výsledky experimentu

Přísada s tea tree olejem

Různé koncentrace tea tree oleje

Vyhodnocování experimentu

Testování vhodné nádoby

GRANTOVÁ AGENTURA
Johanna Gregora Mendela

Děkuji za pozornost.

irena.balakova@mendelu.cz

www.neplytvejpotraviny.mendelu.cz

SORTING FOOD WASTE